

GELLÉRT TIBOR—MARKÓ GYÖRGY

DOKUMENTUMOK NEVELŐTISZTI INTÉZMÉNY KIALAKULÁSÁRÓL ÉS FEJLŐDÉSÉRŐL

Magyarország egyes részein még folytak a harcok, amikor a felszabadult országrészen megkezdődött a nemzet újjászületése. A társadalom előtt álló feladatokat elsősorban a Magyar Kommunista Párt — 1944. november 30-án megjelent — javaslata körvonalazta: Eszerint:

„A magyar nép létérdeke, Magyarország újjáépítésének elengedhetetlen feltétele a nemzet cselekvő részvétele az ország felszabadításában a német iga alól. Azonnal szakítanunk kell Németországgal és ellene fordulni! Minden késlekedés halálos...

A legmesszebbmenő támogatást kell nyújtani a Vörös Hadseregnek, mely kiűzi a magyar földről a német elnyomókat...”¹

E program alapján fogalmazódott meg az Ideiglenes Nemzetgyűlés szózata a magyar néphez:

„Az nem lehet, hogy nemzetünk elsüllyedjen a sírban, melynek szélére taszított bennünket a Németországgal kötött átkos szövetség! Nem akarjuk, hogy német hódítók oldalán a nemzet érdekei ellenére három és fél évig folytatott bűnös háború miatt elpusztuljon nemzedékek munkája...

Szakítani kell a hitlerista Németországgal!

Fegyverszünetet kell kötni a győztes szövetséges hatalmakkal, a Szovjetunióval, Angliával, az Amerikai Egyesült Államokkal!

Nem szabad ölbe tett kézzel nézni, hogy a magyar hazát egyedül az orosz hadsereg szabadítsa fel a német járom alól.

A szabadságot, a függetlenséget csak akkor érdemeljük meg igazán, ha magunk is cselekvően, minden erőnkkel kivesszük részünket a sa-

¹ Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programja. A Kommunista Párt javaslata. Néplap, 1944. november 30.

ját felszabadításunkból: Álljon talpra a nemzet szent szabadságharcra a német elnyomók ellen!...”²

Az új államiság megteremtése a régi társadalom romjain és a fasiszmus elleni harcban való részvétel új hadsereg létrehozását igényelte. A népünk előtt álló feladatok a Horthy-hadsereghez viszonyítva típusában és jellegében is új, népi demokratikus hadsereget követeltek.

A kor, amelyben az új feladatok jelentkeztek, a kibontakozó népi demokratikus forradalom, az éles osztályharc viszonyait tükrözte. A kiéleződő harc a szerveződő új magyar hadsereg belső életében is éreztette hatását. A hadsereg születésének időszakában nemcsak új, hanem régi elemeket is tartalmazott. Az ezek közötti összeütközések a fejlődés természetes jelenségei voltak.

Ezen okmánypublikáció azt tekinti feladatának, hogy az új elemek közül vázlatos képet nyújtson a nevelőtiszti intézmény létrehozásáról, fejlődéséről és a hadseregben betöltött szerepéről.

A nevelőtiszti intézmény létrehozását a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt szorgalmazta. A két munkáspárt kidolgozta javaslatát az új magyar hadsereg megszervezésére.³

E dokumentumban kategórikusan kijelentik, hogy „A Honvédséget eddig fasiszta és németbarát szellemben nevelték. Természetesnek tartjuk, hogy a múlt még nyomokat hagyott, tehát az új demokratikus szellem érvényesülését nem várhatjuk pillanatok alatt. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy a demokratikus szellemben felépülő új magyar hadsereg az új honvédség minden egyes tagjának az Ideiglenes Nemzeti Kormány a legnagyobb barátsággal, szeretettel és megbecsüléssel megmutassa a helyes utat a demokratikus felfogás felé. E munka elvégzésére a Honvédelmi Minisztérium keretében »Kulturális nevelőosztály« felállítását javasoljuk. A honvédoktató tisztikar nemcsak a demokratikus szellem alapjait hivatott megvetni, hanem meg kell értesse minden honvéddel, beosztásra és rendfokozatra való tekintet nélkül, hogy

miért kell harcolni a demokratikus nagyhatalmak oldalán,

miért kell szembefordulnia volt szövetségesével,

miért kell a fasiszmissal végleg leszámolni.”⁴

A nevelési feladatok felsorolása után a javaslat a nevelőtiszti intézmény szervezetével foglalkozik, amely az alá- és fölérendeltségi viszony mellett tartalmazza a feladatköri meghatározásokat is.

A kulturális nevelőosztály vezetőjének a Honvédelmi Minisztérium

² Megfogalmazva 1944. december 21-én, megjelent a Néplap 1944. december 24-i számában, közli Gellért Tibor—Kis András: Dokumentumok a Magyar Néphadsereg születéséről. Hadtörténelmi Közlemények (a továbbiakban — HK) 1970. 1. sz. 125—126. o.

³ A javaslat a „toborzási felhívás” megjelenésével egyidőben — 1945. január 30-án — készült el. Teljes terjedelemben közli: Gellért Tibor—Kis András: i. m. HK 1970. 1. sz. 128—132. o.

⁴ Uo.

politikai államtitkárát javasolták. Az egyes hadosztályokhoz, ezredekhez és zászlóaljokhoz a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkárának javaslatára a honvédelmi miniszter oktatótiszteket nevez ki. A hadosztály-oktatótiszt alezredesi, az ezredoktatótiszt őrnagyi, a zászlóalj-oktatótiszt századosi rangot kap. A munkáspártok körvonalozták a nevelőtisztek hatáskörét is. Eszerint az ő feladataik közé tartozna: előadások szervezése, gondoskodás a csapat kulturális szükségleteinek ellátásáról, mozielőadások rendezése, könyvtárszervezés stb. Kötelességük állandóan figyelemmel kísérni a csapat szellemét, és az észleletről, közvetlenül a felettesük útján, joguk van jelenteni a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkárának.

A munkáspártok annak a véleménynek adtak hangot, hogy „A kulturális nevelőosztály, illetve a nevelőtisztek nem vihetnek be a hadseregbe pártpolitikát, hanem kizárólag demokratikus, hazafias szellemet és (a) német fasizmus elleni háború szükségességének tanítását. Az ő feladatuk lenne odahatni, hogy a magyar hadsereg valóban új, demokratikus szellemű hadsereg legyen, nem pedig a régi hadsereg feltámasztása.

„A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt kész konstruktíven együttműködni az új nemzeti haderő felépítésénél. Éppen ezért teszik javaslatukat a kulturális nevelőosztály szervezetére...”⁵

A kommunista párt ösztönzésére kommunisták és volt partizánok százai kerültek a hadseregbe, nevelőtiszti beosztásba. Már 1945. február 29-én megérkezett a Szovjetunióból az a szerelvény, amely 734 olyan elvtársat hozott, akik partizánképzésben részesültek. Ezek nagy többsége a hadseregbe került.

A munkáspártok által javasolt nevelőtiszti intézmény kezdettől fogva tevékenyen részt vett a katonák nevelésében, a demokratikus szemlélet fejlesztésében, míg a Honvédelmi Minisztérium azt az álláspontot képviselte, hogy „... a nevelőtiszti kar felállítása feleslegesnek látszik”.⁶

A nevelőtiszti intézmény fejlődésének *első szakasza* 1945 januárjától a háború befejezéséig (május 9.) tartott. Ezen időszak alatt a nevelőtiszti intézmény a reakció elleni harccal és eredményes nevelői munkájával megszilárdította helyét, nélkülözhetetlenné tette magát a hadseregben.

Ebben az időszakban a nevelőtisztek fő feladatát képezte, hogy elősegítsék a hadsereg bekapcsolódását a fasizmus elleni harcba. Ezért a nevelőtisztek — többségük kommunista volt — arra törekedtek, hogy politikai és történelmi tárgyú előadások sorozatával, a katonákkal történő személyes foglalkozásokkal erősítsék a demokratikus

⁵ Uo.

⁶ Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban HL) HM. 1945/eln. 25 589.

szemlélet térhódítását, és széles körökben magyarázták a fasizmus elleni harc szükségességét (1—5. dokumentum).

A fasiszta Németország feltétel nélküli kapitulációja után a külpolitikai feladatok háttérbe szorultak. A nevelőtiszti intézmény fejlődésének második szakasza bontakozott ki ekkor, amely — megítélésünk szerint — 1946. szeptember 11-ig, a szervei határozvány megjelenéséig tartott (18., 19. dokumentum).

A nevelőtiszti intézmény már korábban is meglévő feladatai közül előtérbe kerültek az ország belpolitikájával és a hadsereg belső életével kapcsolatos célkitűzések.

A jobboldali erők a kisgazdapárt 1945-ös választási győzelme után úgy értékelték, megérték a feltételek arra, hogy támadásba lendüljenek a baloldal ellen. Ennek a célnak a szolgálatában erősíteni kívánták pozícióikat a hadseregben is. Igyekeztek egyre több nyugatos tisztet aktivizálni, a demokratikus érzelmű tartalékos tiszteket pedig mellőzni.

Ilyen körülmények között a nevelőtisztek munkájukat két irányban fejtették ki: támogatták az ország újjáépítésének kommunista programját, azt a törekvést, hogy a hadsereg egyre aktívabban vegye ki részét a gazdasági építőmunkából; másrészt élére álltak a reakciós törekvések elleni harcnak.

Míg az első időszakban nem minden alakulatnál működtek nevelőtisztek, addig erre az időszakra elérték, hogy valamennyi alakulatnál (századig bezárólag) rendszeresített nevelőtiszti hely legyen. Jól működő kommunista pártszervezeteket hoztak létre. Együttműködtek „D” (defenzív) tisztekkel a nyugatos és háborús bűnös tisztek felkutatásában és leleplezésében. A reakció erői szerették volna elérni, hogy a nevelőtiszti állomány felhiguljon. Ennek érdekében egyre többen beszéltek arról, hogy „a lelki és politikai nevelés összefonódik”, a lelkeseknek és politikai tiszteknek együtt kell működni. Igyekeztek nevelőtiszti beosztásokba egyházi személyeket ültetni, s a demokratikus gondolkodású nevelőtiszteket a „B”-listázás során a hadseregből eltávolítani. A kulcspozíciók egy részét azonban már a kommunisták birtokolták. Így például a HM személyügyi csoportfőnöke Ily Gusztáv volt, akinek általában sikerült keresztülhúznia a reakció számításait.

A nevelőtisztek szerkesztésében jelentek meg a csapatújságok és az alakulatok faliújságjai, amelyeket felhasználták a reakciós mesterkedések leleplezésére. Rendkívül sokat foglalkoztak a legénység kulturális igényeinek kielégítésével, és egyéni problémáik megoldásával (8., 9. dokumentum).

Nem feledkeztek meg önmaguk ideológiai továbbképzéséről, új nevelőtisztek kiképzéséről sem. Az egyes alakulatok (hadosztályok), önállóan, nevelőtiszti tanfolyamokat szerveztek (15., 21. dokumentum).

1946 tavaszáig a nevelőtiszti intézmény visszavonhatatlanul megszilárdult, hozzájárult ahhoz, hogy a hadseregben döntően a kommunista befolyás érvényesüljön. Ezt a tényt a kisgazdapárt véderő bizottsága úgy értékelte, hogy a hadseregben „... egyre nőtt a belső politizálás erőssége, ezen belül pedig a marxista pártok egyeduralkodása”.⁷

A nevelőtiszti intézmény fejlődésének *harmadik szakasza* 1946 szeptemberétől a politikai tiszti intézmény bevezetéséig, 1949. február 18-ig tartott. Ezen időszak történeti feldolgozása és értékelése egy újabb okmánypublikáció, illetve monográfia feladata.

1.

ERKÖLCSI OKTATÁS AZ 1. VASÚTÉPÍTŐ EZREDNÉL⁸

1945. február 13.

6. pont. Erkölcsi oktatás:

Utasítom a zljpságokat, hogy a legénység részére erkölcsi oktatásokat tartsanak. Az oktatás tárgya elsősorban a munkáról szóljon, továbbá oktatni kell demokratikus életformákat is, és ebben a szellemben minden aktuális, vagy napi eseményt, feladatainkat és az új Magyarország felépítését. Közgazdasági kérdések oktatása is fontos. Így a tőkehalmozódást és annak kizsákmányoló erejét. A társadalmi osztályellentétek kiküszöbölése, a földbirtokreform, kertgazdálkodás, napszám és munkabérek kérdése, népegészségügy. A magyar város és falu kérdése, népművészet, népszaporodás. Magyar történelemből Vata, Koppány, Dózsa szabadságharca, Rákóczi kurucvilága, Kossuth és a 48-as nemzeti törekvések jelentősége.

Gyöngyössi Gábor
e. pk.

HL. Műszaki alakulatok iratai 1. doboz. (Részlet a 17. sz. ezredparancsból.)

2.

A SZABADSÁGHARCOS HONVÉD TÍZPARANCSOLATA

1945. március⁹

1. A szabadságharcos honvéd a dolgozó magyar nép öntudatos katonája.
2. A szabadságharcos honvéd a magyar föld és a magyar nép szabadságát védi a rabló németekkel, a hazaáruló nyilasokkal és a népellenes reakcióval szemben.
3. A szabadságharcos honvéd Rákóczi kurucainak és Kossuth honvédekének szent szabadságharcát folytatja a biztos győzelemig — a Vörös Hadsereg, az angol—amerikai haderő és a szabadságszerető népek hadseregeinek oldalán.

⁷ BM irattár.

⁸ Az ezred 1945. január 10-én Debrecenben alakult (HL HM 1945/eln. 22 629), majd 1945. február 16-án hadosztállyá szerveződött. (HL Műszaki alakulatok iratai 1. doboz. Az 1. vasútépítő hadosztály Műszaki naplója.)

⁹ A röplap kiadásának pontos dátuma nem állapítható meg. A „Szabadság” nyomdában készült Debrecenben.

4. A szabadságharcos honvéd hősi harccal mossa tisztára a magyar becsületet, amelyet a hitleri rablóhadjáratban való részvétel bemoskolt.
5. A szabadságharcos honvéd a németekért és cinkosaikért elpusztult magyar életek és értékek, falvak és városok megbosszulója.
6. A szabadságharcos honvéd öntudatosan fegyelmezett, mert tudja, hogy fegyver nélkül nincs győzelem.
7. A szabadságharcos honvéd halálmegvetően bátor, mert hazája szabadságáért, a maga és népe jólétéért, a magyar föld magyar munkáskézbe jutásáért, a dolgozó magyar nép jogaiért küzd.
8. A szabadságharcos honvéd halálig hűséges népéhez és népe ügyétől soha senki semmivel nem tántoríthatja el.
9. A szabadságharcos honvéd szívvel-lélekkel azon van, hogy népe ügyéért minél jobban tökéletesítse magát a harci ismeretekben.
10. A szabadságharcos honvéd minden lelki és testi erejével, vérével, sőt ha kell, életével is egyet szolgál: a szabad, független, demokratikus Magyarországot!

HM Nevelő csoport

HL. 6. ho. iratai, 1945. 26. doboz. (Röplap)

3.

A HM KULTURÁLIS ÉS NEVELŐ OSZTÁLY VEZETŐJÉNEK ÁTIRATA
A MEGYEI FŐISPÁNOKHOZ,
NEVELŐTISZTEK AJÁNLÁSA TÁRGYÁBAN

1945. március 5.

Az új magyar népi hadsereg felállításával kapcsolatosan szükségessé vált a honvédség népi átnevelésére nevelőtiszti intézmény megszervezése.

A nevelőtisztek feladata:

A honvédség következetesen népi gondolkodását kialakítani és biztosítani, a reakciós gondolatot gyökeresen felszámolni, nyomait eltüntetni, a német, nyilas és reakcióellenes harc, valamint a magyar élet halaszthatatlan népi átalakítása szükségességének tudatát belegyökereztetni a honvédség tagjaiba; tudatossá tenni a honvédség minden tagja előtt, hogy miért kell minél hamarabb csatasorba állnunk a szövetséges demokrata hatalmak oldalára és szembenézni a magyar-nyilas németekkel és nyilas hazaárulókkal; miért kell népünknek a fasiszmus-sal végleg leszámolnia, milyen szerepet játszott történelmünkben a német szomszédság és barátság? mi a demokrácia és fasiszmus közötti különbség, mi a demokrácia lényege; mi a földreform; milyen jutalomra várhat a szabadságharcos honvéd a fasiszmus ellen vívott derekas harcának eredményeképpen? stb. . . .

A fentiekből értelemszerűen következik, hogy a nevelőtisztnak meggyőződéssel és következetesen népi gondolkodású, megbízható és pedagógiaileg képzett tisztnak kell lennie.

A nevelőtisztek a hadosztálytól a zászlóaljig bezárólag nyernek csapategységként beosztást.

Az ügy fontosságára és sürgősségére tekintettel kérjük a főispán urat, nevelőtisztnak alkalmas tiszteknek a HM kulturális oktató osztálya számára való ajánlásra és az osztályhoz való irányítására.¹⁰

Jánosi Ferenc
osztályvezető

Debreceni Allami Levéltár. Bihar megye főispánjának iratai. XXI. 1/b. 5. 789/1945. sz.

¹⁰ Az irat pro domo részében utalás történt arra, hogy Erdélyi Ferenc, Bihar megye főispánja, 1945. március 28-án ezt válaszolta: „... a vármegye területén nevelőtisztnak alkalmas egyén ezidőszertint nincs.”

A 16. HONVÉD GYALOGEZRED NEVELŐI
NYILAS ÖSSZEESKÜVŐKET LEPLEZTEK LE

1945. május 1.

1. Jelentem, hogy a ho. szállítása továbbra is igen lassú ütemben történik. Április 30-án, tehát 13 napos út után haladt át Szombathelyen Körmenđ felé a negyedik szállítmány.

2. A ho. felszerelése is elég lassú. Eddig még csupán a ruházatot és a műszaki felszerelést kaptuk meg. A ho. feltöltésének pillanatnyi helyzetéről naponta küld a ho. jelentést az itt levő orosz ök. törzs útján a 27. hads.páságnak.

A 16. gy. e. nevelői felgöngyölítettek egy — magukat kopjásoknak nevező — nyilas összeesküvő társaságot. Vezetőjüket, Piroska szds-t is elfogták. Tekintettel az ügy országos kiterjedésére, a nyomozás meggyorsítása végett a 16. gy. e. nevelőtisztjét Budapestre útbaindítottam.

4. Amennyiben a magyar csapatok a harcban még részt tudnak venni, kívánatos lenne, hogy kitüntetések adományozására bizonyos esetekben a hop-nak is joga legyen. Ez a küzdőszellem fenntartására egyes kiváló harccselekmények gyors jutalmazása folytán serkentőleg hatna.

Ugyancsak kívánatos magyar kitüntetések adományozása a Vörös Hadsereg olyan tagjai számára, akik a ho. felszerelésével kapcsolatban nagy segítőkészségről tettek tanúságot.

HL. HM. 1945/eln. hdm. 24 433. (A 6. ho. helyzetjelentése.)

A 18. HONVÉD GYALOGEZRED NEVELŐTISZTJÉNEK TERVE
AZ ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATOKRÓL

1945. május 7.

1. A szakácsok állandóan tiszták, borotváltak legyenek. A konyha a poros országúttól távol telepítendő. (Por-légymentes.)
2. Napiparancs kihirdetése, fegyelmező *soha nem maradhat el!*
3. A renitenskedők (fegyelmetlenkedők), lövöldözők kérlelhetetlen megfenyítetése. Követelni kell!
4. Orosz pcs.-ra a ti.-i konyha felállítandó. Minden ti.-i beosztásban levő ott étkezik. (Pl. a szak. pk. örm. vagy szkv. is!!!!) Demokratikus igazság: értékes munkát végez. Jobb jár neki. Alkalmilag megbeszélendő. (Egyébként soron következnek.)
5. A polg. ruhákat a körmenđi Kommunista Párt veszi át. Csomagolása, helyes névtáblával és címmel való ellátása ellenőrzendő!
6. Táborfűzműsor kidolgozandó. Idő van! Terv, hogy a ho. zenekara az ezredék-nél, zlj.-aknál folytatólagosan megjelenik és akkora kell a műsor. Tervezni! És nekifogni!
7. Kb. 180 fő fasiszta partizán jött át német területről. A 16. gy. e. elfogott egyet. Vallomása szerint 7-es csoportokban akarnak működni. Jelzik hollétüket s így keresik egymást. Községnevtáblán: buzogány jellel, templom bejárata mellett vagy a bíró kapuján pl. X56-tal, ami azt jelenti: itt vagyok az 56-os házszám alatt. Ha innen elmennek, az X fölé kettős keresztezett zászlócskát rajzolnak. *Szigorúan bizalmasan ellenőrizni!!!* Egy nevelő a helységtáblát, másik a tempomot stb.

8. A nevelők minden erejükkel és igyekezetükkel segítsék elő a fegyelem megszilárdítását. Harcban pedig minden nevelő éharcosként ragadja magával alakulatát.

A zlj. nev. ti.-ek f. hó 15-ig minden nap olvassák fel!

HL. 6. gy. ho. iratai, sz. n. 26. doboz.

6.

A 6. HONVÉD GYALOGHADOSZTÁLY PARANCSNOKSÁGÁNAK
1. SZ. NEVELŐ PARANCSA

1945. május 22.

1. A nevelők szolgálati viszonya.

A még mindig felmerülő vitás kérdésekkel kapcsolatban tájékoztatásul közlöm, hogy a nevelők, a kifejezetten nevelői munkától eltekintve, minden más vonatkozásban közvetlen parancsnokuknak vannak alárendelve. Ennek következtében a nevelők az alosztályukon belül előforduló esetleges visszasságokat is közvetlen parancsnokuknak jelentik. Utasítom a parancsnokokat, hogy a nevelők által szóban vagy írásban előadott jelentéseket vizsgálják ki és ennek megfelelően intézkedjenek.

Amennyiben a nevelő úgy látja, hogy katonai előjárója a felmerült kérdést, vagy visszasságot nem a demokrácia szellemében oldotta meg, írásbeli jelentését közvetlen katonai előjárója útján ennek feletteséhez (pl. szd.-pk. esetén a zlj. pk.-hoz) terjeszti fel, ugyanakkor azonban jelentésének megtörténtéről a nevelői vonalon közvetlen előljáróját is jelentés formájában tájékoztatja.

Hasonló jelentéseknek közvetlenül a nevelői vonalon való továbbterjesztését, illetve ilyeneknek a honvédelmi miniszternél való közvetlen előadását, mint a szolgálati út megkerülését, megtiltom.

2. A nevelők fegyelme.

Több alkalommal tapasztaltam, hogy egyes nevelők nem állnak hivatásuk magaslatán. Különösen vonatkozik ez a katonai fegyelemre. Előfordult az is, hogy egyes nevelők nevelő-elöljáróikkal szemben is szabályellenességekre, pongyolaságokra ragadtatták magukat. Többször előfordult az is, hogy egyes nevelők, népszerűségük érdekében, látszatigazságokért kardoskodtak ugyanakkor, mikor a közösségi érdekeket érthetetlen módon figyelembe sem vették.

A nevelői intézmény minden egyes tagjának arra a magaslatra kell emelkednie, hogy ne a népszerűséget keresse, hanem az igazságért harcoljon, ha kell, a saját bajtársaival szemben is. A nevelők ne engedjék magukat a bajtársak helytelen irányú kívánságaitól befolyásolni, hanem igyekezzenek őket álláspontjuk helytelenségéről meggyőzni.

Ezért elrendelem, hogy a nevelők mind katonailag, mind a nevelői munka terén fegyelmezetten viselkedjenek és a legénység valódi érdekeikért harcoljanak.

3. A nevelő munka egységesítése.

A nevelői munka egységessé tétele érdekében elrendelem, hogy az ezd. és ö-zlj. (vonat) nev.-tiszték alkalomadtán, de havonként legalább egyszer személyesen jelentkezzenek a ho. nevelőtisztnél. Ez alkalommal írásban tegyenek jelentést a csapattestüknél az előző időszak folyamán végzett nevelői munkáról, valamint az ezen idő alatt előfordult eseményekről és a felmerült gyakorlati és elméleti problémákról.

Az ezd. (ö-zlj. stb.) nevelőtisztek a központilag kapott utasításokat a zlj. (ö-aloszt. stb.) nevelőtisztekkel hetenként tartandó megbeszélésen közöljék s a következő hét nevelői munkáját egységesen irányítják.

A zlj. nevelőtisztek az így kapott utasításokat ugyancsak hetenként kötelesek századnevelőkkel megbeszélés formájában közölni. Utasítom a zlj. és szd.-parancsnokokat, hogy ezeken a megbeszéléseken a pk.-ok és nevelők közötti együttműködés biztosítása érdekében vegyenek részt.

4. A nevelők részvétele a foglalkozásokon.

Szolgálati érdekből kifolyólag elrendelem, hogy a szd. és üteg (aloszt.) nevelők katonai tudásuk és katonás magatartásuk fokozása céljából alakulatuk teljes délelőtti foglalkozásán, ill. kiképzésén részt venni tartoznak. Nevezettek részére foglalkozásmertesség (előkészület az aznapi, ill. másnapi nev. munkára) ezek szerint csak délutánra engedélyezhető. Ugyancsak délután tartoznak a nevelők az elrendelt nevelői foglalkozást is megtartani.

A nevelőknek egyéb (őr, ügyeleti stb.) szolgálatok alól való mentesítését továbbra is érvényben tartom.

5. Írásbeli jelentés a nevelői munkáról.

Elrendelem, hogy a nevelők havonta 1., 11. és 21-én írásban tegyenek jelentést az előző tíz nap folyamán végzett nevelői munkáról és a megoldott vagy meg nem oldhatónak bizonyult felmerülő problémákról. Ezen jelentéseket a zlj. nevelőtisztek összegezve tartoznak a saját munkájukról szóló jelentéssel együtt havonta 3., 13. és 23-ára az illetékes ezd. nevelőtiszthez felterjeszteni, akik ezeket hasonló szellemben összegezve a ho. nevelőtiszthez havonta 6., 16. és 26-ára terjesztik fel.

6. Nevelőképző tanfolyam.

A nevelőtisztek szellemi továbbképzése és a nevelők utánpótlásának biztosítása céljából a hadosztálynevelőtiszt kb. kéthetes tanfolyamot rendez.

A tanfolyam kezdete: 1945. május 31-én 8 h-kor.

A tanfolyam helye: a ho.-pság, állomáshelye (tábori posta C 707.).

A tanfolyam parancsnoka: dr. Szeremley Gyula. o. szds., ho.-nevelőtiszt.

A tanfolyam vezetője: Benke Miklós zls.

A tanfolyam résztvevői: zászlóaljanként, osztályonként ill. önálló alosztályonként legalább 2, de legfeljebb 4 fő.

A résztvevők kiválasztása: A nevelők a parancsnokok bevonásával honvédek, tisztetek és tiszthelyettesek közül azokat válasszák ki, akiket nevelői tisztségre szellemi adottság, előadói képesség, elfogadható helyesírás és katonás magatartás szempontjait tekintve véve, alkalmasnak tartanak. A kijelöltek lehe-

tőleg tényleges idejüket szolgálók legyenek. Tanfolyamra utasítandók továbbá mindazon ideiglenesen megbízott nevelők, akik még tanfolyamot nem végeztek és vizsgát nem tettek, de nevelőtisztségre való alkalmasságukról eddigi munkájuk során bizonyosságot tettek.

A tanfolyam hallgatóinak élelmezése és ellátása: a tanfolyamra kijelöltek névsorát f. h. 27-én 12 h-ig a csapattest pságok a ho.-nevelőtiszt útján ide jelentsek. A kimutatás az alábbi rovatokat tartalmazza: alakulat megnevezése, név, rendfokozat, születési év, állományviszony (tartalékos, tényleges), alkalmassági vélemény parancsnokától és nevelő előljárójától.

A tanfolyamon résztvevők útbaindítása: A nevelőtanfolyam hallgatóit alosztályaik úgy indítsák útba, hogy a ho.-nevelőtisztnél f. hó 29-én 12 h-ig jelentkezessenek. A résztvevők öltözete: menetöltözet.

7. A polgári lakosság felvilágosítása.

Utasítom az ezd.-nevelőtiszteket (az ö.-alakulatok nevelőit), hogy állomáshelyeiken lépjenek érintkezésbe a Nemzeti Bizottságokkal abból a célból, hogy előadások keretében vegyenek részt a lakosság gondolkodásmódjának demokratikus irányú átalakításában. Ezt a tevékenységüket különösen szükségessé teszi az a körülmény, hogy a dunántúli részek később szabadultak fel a fasiszták propagandája alól és a lakosság felvilágosítására hivatott szervezetek még hiányosan működnek. Az előadások csak a demokratikus elvek keretein belül mozoghatnak, pártpolitikai tendenciájuk nem lehet. Szorgalmazzák ezirányú munkájuk során a Nemzeti Bizottságoknál a felvilágosító előadások megrendezését, amelyek keretébe a demokratikus társadalomszemlélet korszakalkotó jelentőségének méltatásával kapcsolódjanak be. Foglalkozzanak a nemzetiségi kérdéssel is s e kérdésnek éppen a demokratikus módon való megoldásával, tekintve, hogy ez a probléma a béketárgyalások közeledtével mindinkább a köztudatba fog kerülni. Előadásaikra gondosan készüljenek elő, hogy annak értékét, nívót és hatását biztosíthassák.

8. Tájékoztató tanulmányok kiadása a nevelők részére.

A nemzetiségi kérdésekkel kapcsolatos előadások alapjául Demeter János „A nemzetiségi kérdés a Duna völgyében és a Szovjetunióban” című munkája használható fel. Mind ez, mind pedig a nemzeti kérdés tárgyalása a közeljövőben brossurákban kerül ki nyomtatásra, úgy, hogy az ilyen tárgyú előadások anyagát minden nevelő kézhez fogja kapni.

9. Nevelői előléptetések.

Az alosztály (század, üteg) nevelők előléptetését további intézkedésésemig felfüggesztem. Az új tanfolyam végeztével a sikeresen végzettek és minden egyéb tekintetében megfelelő nevelők részére az őrmesteri rendfokozatig való fokozatos előléptetést természetesen elő fogom segíteni. A minősítés jogát azonban minden egyes esetben magamnak tartom fenn s ezért a nevelőkre vonatkozó előléptetési beadványok az egyes alakulatokhoz való felterjesztésük előtt a ho.-nevelőtiszthez nyújtandók be.

10. Tábortüzek rendezése.

A honvédség nevelése és szórakoztatása céljából az egyes alakulatok (ezd. ö.-zlj., ö.-üteg), illetve az egyes helyőrségek által havonként tartandó műsoros

tábortüzek rendezését rendelem el. A műsor (alkalmi beszéd, szavalat, énekkari számok, vidám jelenetek stb.) változatosabbá tétele céljából célszerűnek mutatkozik az egyes alakulatok szereplő személyzetének más alakulatokhoz vendégjátékra való kiküldése is.

Székely László vk. ezds. s. k.
hadosztály pk.

HL. A. 6. ho. iratai 26. doboz. (28. sz. ho. napiparancs melléklete.)

7.

RÉSZLETEK A HM KIKÉPZÉSI OSZTÁLYÁNAK VÉLEMÉNYÉBŐL A NEVELŐTISZTI INTÉZMÉNY SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL¹¹

1945. június 2.

Az új magyar honvédség népi nevelése, demokratikus szellemű átalakítása *korszerű követelmény*. Ennek megalapozására és kifejesztésére a nevelőtiszti intézmény szükséges, azonban egy külön nevelőtiszti kar felállítása feleslegesnek látszik.

A honvédség hivatása — többek között — a belső demokratikus rend és biztonság fenntartásában való közreműködés, miből következik, hogy elsősorban *a honvéd tisztikar (tiszthelyettesi kar) összességét kell a korszellemnek megfelelően nevelni, átképezni.*

Tehát egészséges közszellemet és közfelfogást kell úgy az egyes szervezetszerű egységeken belül, mint a honvédség összességén belül kiépíteni. Erre pedig egyedüli mód a tisztikar (tiszthelyettesi kar) megfelelő kiválasztása, majd pedig nevelése, tanfolyamok felállítása által. *Ezzel az egész népi hadseregnevelés összhangja biztosítva lesz.*

Meggondolandó még, hogy a tervezett nevelőtiszti intézmény a javasolt létszámmal a valószínűleg korlátolt létszámú békehonvédségbe egyáltalán beállítható-e?

HL. HM. 1945/eln. nev. 25 589.

8.

A 18. HONVÉD GYALOGEZRED NEVELŐTISZTJÉNEK¹² LEVELE A GÖLLEI FÖLDBIRTOKRENDEZŐ BIZOTTSÁGNAK

1945. június 11.

A 18. honv. gyalogezred állományában katonai szolgálatot teljesítő Deres Kálmán (Gölle, 1919. Huska Erzsébet) tart. honvéd, aki Gölle községben lakik, szabadságáról visszatérve arról tett jelentést, hogy földigénylését Cím arra

¹¹ B. Szabó István vezetésével a HM-ben 1945. június 8-án értekezletet tartottak, ahol megvitatták a „honvéd nevelőtiszti intézmény” tervezetét. Az irat magát a tervezetet nem tartalmazza, csupán a kiképzési és a fegyelmi osztályok véleményeit.

Jellemző, hogy a szervi határozvány több mint egy évvel később — 1946. szeptember 11-én jelent meg a Honvédségi Közlöny 1946. 30. számában.

¹² A 18. honvéd gyalogezred nevelőtisztje Hegyi László hadnagy volt.

való hivatkozással, hogy igénybejelentésével elkésett, elutasította és részére sem házhelyet, sem földet nem utalt ki.

Ez az eljárás annál is inkább sérelmes és jogtalan, mert a földbirtokrendezésről szóló miniszteri rendelet értelmében a katonai szolgálatot teljesítő igényjogosultak részére meghatározott mennyiségű földingatlan tartandó fenn s így egy, a magyar demokratikus honvédségnél a németek elleni harcra önként jelentkezett honvéd igénybejelentésével soha nem késhet el. Mert jegyezze meg végre a Bizottság minden tagja, hogy vége azoknak az időeknek, amikor a nincstelen ember mindig az otthon lézengő és honvédelmi szolgálattól irtózó haszonlesők számára harcolja ki a nagyobb darab kenyeret! Az az idő lejárt, amikor a katonai szolgálatot teljesítők hozzátartozóit tetszés szerint ki lehetett játszani és így természetesen mindenki irtózott, kibújt a katonai kötelezettség alól. Ma és ezután minden időben megbecsülést érdemlő helytállás az, ha valaki otthonát elhagyja, hogy a hazáért és a népért feláldozza magát.

Felkérem Címet, hogy ezt a kérdést haladéktalanul vizsgálja felül és a törvényben előírt kötelességének megfelelően nevezettet, mint honvédet, elsősorban részesítse megfelelő földjuttatásban, mert semmiképpen nem engedjük jogait elsikkadni!

Az ügyre vonatkozó válaszát¹³ mielőbb szíveskedjék táb. posta útján hozzánk juttatni.

HL. 6. gy. ho. iratai, 26. doboz. 89/45. sz. — 18. gy. e. nev. ti.

9.

ZÁSzlóALJ-NEVELőTISZTI ÉS SZÁZAD-NEVELőI FELADAT
ÉS MUNKAKÖR MEGHATÁROZÁSA A 6. HONVÉD
GYALOGHADOSZTÁLYNÁL

1945. augusztus 20.

I. FELADAT:

A magyar demokratikus hadseregben az öntudatos népi szellem kialakítása. — A politikai felvilágosítás, a szociális felfogás elmélyítése és kulturális fejlődés előmozdítása által a zlj.-hoz (szd.-hoz) tartozókat pártpolitikai irányelvek kizárásával a demokratikus, közösségi életbe bevezetni, harcos tagokká nevelni és így a népi jogok öntudatos megtartására képessé tenni.

II. MUNKAKÖR:

1. Nevelés: demokratikus irányú előadások, viták, felolvasások, újságközlemények, rendeletek, parancsok, szabályzatok ismertetése, megértetése és elfogadtatása. (Ti.-ek, thts.-ek nevelése.)

2. Szociális gondozás: élelmezési, elhelyezési, ruházati és felszerelési ügyek megfigyelése, személyi, illetve hadigondozási sérelmek, panaszok, kérelmek felvétele, elintézése, tanácsok; a közösségi szellem erősítése; visszaélések, túlkapások, szabálytalanságok megakadályozása, orvoslása.

3. Művelődés, szórakozás: könyvtár, műsor, tábortűz, kirándulás, sportesemények rendezése; nevezetességek, múzeum, mozi, színház, fürdő megtekintése; népiünnepély, tánc, nótadélután; alfabetá-, közművelődési, politikai tanfolyam tartása, faliújság szerkesztése.

¹³ Horváth Ferenc, a göllei Földigénylő Bizottság elnöke, 1945. július 6-án kelt válaszával közli, hogy Deres Kálmán honvéd a bizottság döntése alapján „... a katonai szolgálatot teljesítők részére tartalékoltt földből fog is kapni.”

4. Bajtársi élet: honvéd-társalgó látogatottsága, vezetése, felszerelésének tökéletesítése, szükségletéről való gondoskodás, viták előadások; érdeklődés iránya, közreműködés, szórakozási lehetőségek.

5. Általános és esetenkénti megfigyelések: a fegyelem és rend, kiképzés és szolgálati érdek, pk.-ok és alárendeltek, méltányosság és igazságosság, egyéni magatartás, rendellenes cselekmények állandó figyelése, a kincstári vagyon és gondozásának szemeltartása. Azonnali javaslattevés a pk.-hoz!!!

6. Testnevelés: sportesemények, edzések, versenyek, játékok: labdarúgás, kosárlabda, teke, asztalitenisz, úszás, atlétika, birkózás, ökölvívás stb.

7. Javaslato: a nevelői munka hatályosabbá tételére, a csapatszellem fokozására vonatkozó előterjesztések, általános hangulat, óhaj, vágy stb. közlése.

HL. HM. 1946/eln. 17 305. sz. irat melléklete.

10.

VÖRÖS JÁNOS RENDELETE
A HADSEREGBEN FOLYÓ PÁRTPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG
BETILTÁSÁRA

1945. szeptember 28.

A közelgő törvényhatósági és nemzetgyűlési választásokkal kapcsolatban egyre több olyan jelenségről értesülök, melyek szöges ellentétben állanak a honvédségnek a politikai életben való részvételét szabályozó rendelkezésekkel.

A f. évi 2. sz. Honv. Közlönyben közzétett 20 159/Eln. I.-1945. sz. körrendelet (Szolgálati Szabályzat I. Rész ideiglenes módosítása) szerint „a honvédség tagjai minden parlamenti képvisellel járó politikai pártok és szervezetek tagjai lehetnek, de a honvédségen belül semmiféle pártpolitikai tevékenységet nem fejthetnek ki. A honvédség minden tagja a választójogi törvények szerinti aktív és passzív választójoggal rendelkezik.

A honvédség tényleges egyénei — hivatalból kirendeltek és szolgálati okból megjelenteket kivéve — nyilvános vagy zártkörű politikai színezetű politikai gyűlekezetekben, avagy bármiféle tüntetésben egyenruhában nem vehetnek részt.”

Ez azóta már részben módosult, amennyiben tényleges szolgálatot teljesítő honvédegyének képviselővé nem választhatók.

Ugyancsak módosítást jelent, amit a f. hó 21-én megtartott Vkf.-i értekezleten kihirdtettem, hogy honvédegyének politikai színezetű gyűléseken egyenruhában, fegyver nélkül, mint hallgatók megjelenhetnek, felvonulásokon és tüntetéseken azonban csak polgári ruhában vehetnek részt. Ez egyébként a napisajtóban is közzététetett.

A bekövetkező választások tisztasága kimagaslóan országos érdek. Aki ez ellen vét, a nemzet egyetemének érdekeit teszi kockára. Ebben minden párt vezetősége teljesen egyetért.

Nem egyeztethető össze a választások tisztaságával semmiféle terror vagy nyomás.

Az előljáró, vagy feljebbvaló alárendeltjeit, illetve alattosait nem beszélheti rá egyik vagy másik pártba való belépésre, gyűléseken való megjelenésre, vagy arra, hogy melyik pártra szavazzon.

Ugyanez vonatkozik a nevelőtisztekre is, akiknek feladata nem a pártagitáció, hanem a demokratikus átnevelés. Rájuk is vonatkozik az összes pártok egyetértésével kiadott, már idézett rendelkezés, mely szerint a honvédség tagjai a honvédségen belül semmiféle pártpolitikai tevékenységet nem fejthetnek ki.

Ugyancsak nem egyeztethető össze a választások tisztaságával és titkosságával az sem, hogy bárki is összeírja bármely alakulatnál, hogy annak tagjai közül ki tartozik egyik, vagy másik párthoz.

Egyenruhán semmiféle pártjelvény nem viselhető, pártzászló, pártjelvény vagy bármiféle felirattal ellátott tábla gyűléseken nem tartható kézben. Hivatalos helyiségben, laktanyában, vagy bármely másnemű elhelyezési körletben a honvédség tagjai polgári ruhában sem viselhetnek pártjelvényt. Honvédségi hivatalos, vagy bárminemű más helyiségben, elhelyezési körletben, őrbódében, vagy azokon, párttagtációs iratokat vagy ábrázolásokat nem lehet kifüggeszteni, vagy felragasztani.

Fenti rendelkezéseket haladéktalanul a legáltalánosabban ki kell hirdetni azzal, hogy minden rendfokozatú és rendfokozat nélküli honvédegyén köteles a rendelkezéseket szigorúan betartani, bármely párthoz tartozzék is.

Újból hangsúlyozom a tiszta választásoknak hazánk szempontjából való jelentőségét. Erre való tekintettel az idevágó rendelkezések megszegőit a honvédség kötelességéből kíméletlenül el fogom távolítani, tiszteket és tiszthelyetteseket nyugdíj jogosultságuk egyidejű megvonásával.

E rendeletet szigorú betartását minden pk. ellenőrizni tartozik. A felelősség a ho. pk.-okon és ker. pk.-on nyugszik.

Vörös János s. k.

HL. HM. 1945/eln. 39 632.

11.

A NEVELŐTISZTEK SZOLGÁLATI VISZONYÁNAK RENDEZÉSE
A HONVÉD KERÜLETI PARANCSNOKSÁGOKNÁL

1946. január 22.

A ker. pság.-nak beosztott ker. nevelőtiszt szolgálati viszonyainak tisztázására — addig is, míg a „Honvéd nevelőintézmény” összes kérdései végleges rendezést nyernek — az alábbiakat rendelem:

1. A ker. nevelőtiszt a ker. pk.-nak közvetlen előadója.
2. A ker. nevelőtiszt a ker. pság. osztályvezetői megbeszélésein, mint közvetlen előadó, rendszeresen részt vesz.
3. Nevelési ügyekben a ker. nevelőtiszt közvetlenül jelent a ker. pk.-nak, de ugyanakkor a HM. Kult. és oktatóosztályának, végső fokon a HM. Politikai Államtitkárnak is. A nevelés elvi jelentőségű kérdéseiben a ker. nevelőtiszt közvetlenül a HM. Kult. és oktatóosztályának, illetve végső fokon a *HM. Politikai Államtitkárnak van alárendelve.*
4. A ker. nevelőtiszt munkájának sajátosságából következik, hogy a ker. pság. körletében külön helyiség álljon rendelkezésére.

Dr. Jánosi örgy.

HL. HM. 1946/eln. kult. 3036.

12.

RÉSZLET AZ 1. MŰSZAKI HADOSZTÁLY
PARANCSNOKÁNAK SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJÁBÓL¹⁴

1946. január 24.

A demokratikus honvédségben intézményesen bevezetett nevelői intézmény munkája kiválóan bizonyult. Az új honvédség elsőrendű célja az ember, az

¹⁴ A sajtótájékoztatót a hadosztály parancsnoka, Molnár Pál vezérőrnagy tartotta. Részt vettek rajta a politikai napilapok tudósítói, a Magyar Távirati Iroda és a HM sajtóosztályának képviselői.

egyén és azon keresztül a fiatal generáció meg- és átnevelése. A mai katona nem lehet gép, legyen öntudatos, politikailag tájékozott egyén, mert a demokráciának nem célja a gép-katona típus megtartása. Csak öntudatos, belsőleg fegyelmezett honvédtől várhatunk céltudatos építómunkát.

A nevelés munkáját a zászlóaljknál a nevelőtisztek, századoknál a nevelők látják el. Ezek már nagyjából részt vettek a HM. által rendezett világnézeti tanfolyamokon.

Feladataik:

a) politikai előadások tartása általános és speciális, de sohasem pártpolitikai kérdésekről;

b) demokratikus fegyelmre való nevelés, a szolgálat és a közösség jogos érdekeinek összeegyeztetése;

c) kultúrelőadások stb. rendezése;

d) faliújságok stb. szerkesztése;

e) szociális kérdésekben a honvéd és családja támogatása.

A nevelők eredményes munkáját mutatja a legénység fokozatosan javuló fegyelme, a hangulat megnyugvása, az itt bemutatott faliújságok és a hadosztály saját újságja, valamint az egyes esetekben elért eredmények, pl. egy szolgálat-teljesítés közben megrokkant bajtársunk részére családi ház megszerzése stb.

A legénység lelki és testi jólétét kívánjuk szolgálni tavaszra megnyíló üdülőkkel, amelyben legderekabban dolgozott bajtársaink családjukkal együtt ingyenesen pihenik ki munkájuk fáradságát, s most készülők mozgókönyvtárak és a hamarosan megszervezendő vándor műkedvelő szintársulat.

HL. HM. 1946. éln. 4474 m. irat melléklete.

13.

A 6. HONVÉD GYALOGHADOSZTÁLY PARANCSNOKÁNAK JAVASLATA A NEVELŐTISZTI BEOSZTÁSOK RENDSZERESÍTÉSÉRE¹⁵

1946. február 1.

Jelentem, hogy a legújabban kiadott hadiállománytáblázatban rendszeresített nevelőtiszti és tiszthelyettesi helyek nem az eddigi gyakorlat alapján kialakult szervezet szerint lettek megállapítva, hanem attól eltérően, részben kisebb létszámban és kevesebb tiszti hellyel.

A nevelői munka az újonnan megállapított létszámmal nem végezhető el megnyugtatóan és felelősséggel és kérem a mellékletekben részletezett adatok alapján az eddigi gyakorlat szerint kialakult nevelői szervezetet rendeletben jóváhagyni.

A politikai vonalon mind gyakrabban megnyilvánul az a megállapítás, hogy a hadseregen belül a demokratizálódást térnyerőbben és hatékonyabban kell megvalósítani. Ez csak úgy biztosítható, ha a nevelői intézmény minél jobban kiszélesedik és minél tevékenyebbé és gyakorlatibbá válik.

Schultheisz Miksa vörgy.
hop.

¹⁵ A felterjesztést Schultheisz Miksa vezérőrnagy írta alá. A hadosztályparancsnok által javasolt 104 fős létszámú nevelőtiszti szervezetet a HM szervezési osztálya túlméretezettnek találta, és egy hadosztálynál a nevelők számát 86 főben szabta meg.

A 13. SZ. DOKUMENTUM MELLÉKLETEI

1. sz. melléklet.

A nevelői intézmény legújabb szervezési tervezete

	Ti.	Thfts.	Ts.	Leg.	Töti.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	T.
Ho. nev. ti.	1				1				
Ho. nev. törzs	8	4	5	4		4		4	4
Gy. e.	4	13	1				4		13
Tü. e.	3		5				3		
U. zlj.		1	2						1
Ho. von.	1		4	1			1		
Hír. szd.		1							1
	17	19	17	5	1	4	8	4	19

Javaslat. Nevelői intézmény szervezete

	Töti.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	Thtts.	Ts.	Leg.
1. Ho. nev. ti.	1						
2. Nev. t. szervezők		1		1			
3. Nev. kult. ea.-k		1		1			
4. Nev. sajtó ea.-k		1		1			
5. Nev. szoc. ea.-k		1		1			
6. Nev. prop. ea.-k					3		
7. Nev. nyomdavez.					1		
8. Nev. rajzoló						1	
9. Nev. vetítógépkez.						1	
10. Nev. írnok						1	
11. Nev. ag. kez.						1	
12. Nev. nyomdász						3	
13. Nev. küldönc							2
14. Gy. e. nev. ti.		3					
15. Gy. pct. á. szd. nev.					3		

	Töti.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	Thtts.	Ts.	Leg.
16. Gy. av. szd. nev.					3		
17. Gy. távb. szak. nev.					3		
18. Gy. árkk. szak. nev.					3		
19. Gy. zlj. nev. ti.			9				
20. Löv. szd. nev.					27		
21. Gp. szd. nev.					9		
22. Tü. e. nev. ti.		1					
23. Tü. o. nev. ti.			2				
24. Tü. ü. nev.					4		
25. U. zlj. nev. ti.			1				
26. U. szd. nevelő					2		
27. Ho. von. nev. ti.		1					
28. Ho. mü. szak. nev.					1		
29. Ho. ko. o. nev.					2		
30. Ho. tggk. o. nev.					1		
31. Eü. o. nevelő					1		
32. Élmo. nev.					1		

33. Sütőo. nev.

34. Sebszáll. o. nev.

35. Lősz. o. nev.

36. Ho. lókérdőház nev.

37. Ho. hír. szd. nev.

Összesen:

Töti.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	Thtts.	Ts.	Leg.
				1		
				1		
				1		
				1		
				1		
1	9	12	4	69	7	2

HL. HM. 1946/eln. szerv. 5633.

KOMMUNISTA PÁRTTAGOK MEGOSZTLÁSA AZ 1. GY. HO.-NÁL

1946. április 17.

Alakulat	törzstiszt	tiszt	thtts.	legs.	összesen
1. gyalogezred	1	12	8	30	51
2. gyalogezred	1	—	4	13	18
3. gyalogezred	1	1	4	5	11
1. tüzérezred	—	1	2	3	6
1. utász zászlóalj	1	5	7	24	37
hadosztály vonat	—	2	15	91	108
hadosztály törzs	2	10	14	49	75
híradó század	—	—	—	12	12
légvédelmi szakasz	—	—	1	1	2
Összesen	6	31	55	228	320 ¹⁶

HL. Elek Tibor gyűjteménye. Az 1. ho. MKP PB ülésének eredeti jegyzőkönyve alapján.

16 1946 májusában a hadosztályhoz tartozó kommunisták száma 366 fő, a teljes létszám 13%-a. Ugyanebben az időszakban az SZDP taglétszáma 200, a NPP 25, az FKP taglétszáma pedig 10 fő körül ingadozott.

**JELENTÉS A SZÖVETSÉGES ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGNAK
AZ 1. ÉS 6. HONVÉD GYALOGHADOSZTÁLYBAN FOLYÓ
NEVELŐI MUNKÁRÓL**

1946. június 18.

1. A nevelői munka szervezete:

Mindkét hadosztálynál a hadosztályban folyó nevelői munka közvetlen irányítója: a ho.-nevelőtiszt. Alárendelt szervek: a ho.-nevelőtörzs (szervezési-, kulturális-, propaganda-, sajtó-ügyek stb. intézése), továbbá a zlj.-, osztály- és vonat-pságoknál egy-egy nevelőtiszt, az alosztályoknál egy-egy nevelő tiszthelyettes, illetőleg nevelőtisztos. A nevelői beosztottak kormányrendeletileg leendő ügykör-szabályozását folyamatba tettem. Tervem szerint a nevelői feladatot nevelőtisztek fogják mindenütt ellátni. Mindaddig, amíg e célra elegendő rátermett és kiképzett tisztünk nem lesz, tiszthelyettesek is bevonhatók.

2. A nevelői munka gyakorlata:

A legénységi állományúak részére napi 2—2 óra nevelői foglalkozás van (előadás, megbeszélés, vita, kül- és belpolitikai tájékoztató stb.), míg a tiszteknek és tiszthelyetteseknek — a helyi lehetőségek szerint — hetenként legalább egy-egy nevelői előadás.

Az előadásokon való részvétel kötelező.

A kultúrfok szerinti csoportosítás — ami egyébként nagyon hasznosítható nevelési módszer — a 6. hadosztálynál gyakorlatilag nem vihető jelenleg keresztül az alosztályoknál szolgálatot teljesítő legénység kis száma miatt. Az 1. hadosztály egyébként kérdőívek kibocsátásával megkezdte a legénységnek előkészítést, kultúrfok szerinti csoportosítása előkészítését.

A nevelőszervek a napi foglalkozás keretébe beillesztett nevelői munkán túl minden időt és lehetőséget megragadnak a demokratikus politikai és kulturális képzettség fokozására.

3. Tanfolyamok:

A 6. ho.-nál a nevelő-törzs szervezésében 1946. III. 18-ai kezdettel négyhetes nevelőképző-tanfolyam volt Balatonalmádiban, 20 fő részvételével. 1946. V. 20-tól hathetes nevelőtiszthelyettesi és nevelőtisztesi tanfolyam indult 60 fő részvevővel. Mindkét tanfolyam főtárgyai: közgazdaságtan, szociológia, történelem, irodalom, a demokratikus nagyhatalmak gazdasági és politikai berendezkedésének megismertetése. 1946. II. 22-től hathetes nyelvtanfolyamot rendezett a nevelő-törzs kezdők részére orosz és angol nyelvből.

Az 1. ho. nevelő-törzse a határvadász alakulatoknak átadott nevelőtiszthelyettesek pótlására tanfolyamot készít elő új nevelőtiszthelyettesek kiképzése végett. A nevelői kiképzés egységesítését a folyamatban levő kormányrendeletben fogom szabályozni.

4. Nevelési anyag, nevelési segédletek:

A nevelőszervek általában a nevelőszervképző tanfolyamok előadásain át megkapott anyagot adják át a nevelésükre bízottaknak, természetesen egyéni munkával (olvasás, tanulmányozás) kibővítve és folyton felrészítve a központilag kiadott nev.-tervezet alapján.

A 6. ho. nevelő-törzse ezen túlmenően a nevelői munka intenzívebbé tételére ún. továbbképző füzeteket bocsájtott ki. Az 1. ho. nevelő-törzse 10—15 naponként előre kiadja a nevelőszerveknek a központilag kiadott tervezet szerint esedékes nevelési anyagot.

A nevelőszervek ezenkívül rendszeresen használják a nevelői előadásokhoz való adatgyűjtés végett a demokratikus szellemű politikai, közgazdaságtani, történeti, általában: haladó szellemű tudományos és szépirodalmi művekből összeállított könyvtárakat.

A 6. ho. alakulatainál 21 könyvtár működik 3329 db könyvvel, az 1. ho., amely viszonylag kevesebb könyvvel rendelkezik, vándorkönyvtárak szervezésével ol-

dotta meg az alakulatoknak demokratikus szellemű könyvekkel való ellátását. A 6. ho.-nál minden számadótest megrendeli a Függetlenségi Front nagy pártlapjait 2—2 példányban és az „Új Magyarország”-ot 5—5 példányban. Az 1. ho. alakulatai központilag kapják a Függetlenségi Front pártlapjait, de a kézbesítés körül állandó nehézségek vannak (késés, elmaradás), úgyhogy a legjobb megoldás, ha az egyes számadótestek helyileg rendelik meg a lapokat.

A két hadosztály nevelő-törzse szerkeszti és állítja elő a havonként általában megjelenő „Honvéd Híradó”-t és „Az Első Hadosztály”-t, a nevelők harcos szellemű lapjait.

5. Általános nevelési eszközök:

A 6. ho.-nál színház- és mozilátogatás csak a 18. gy. e. törzs, a 6. ho. von.p.ság alá tartozó alakulatok, továbbá a Budapesten levő 16./I. zlj. katonái részére lehetséges. Ezenkívül a 16./I. zlj. katonái állandóan látogatják a múzeumokat, kiállításokat stb.

Az 1. ho.-nál a ho. törzsnek van elsősorban lehetősége, hogy színházi- és mozi-előadásokon, kultúrdélutánokon stb. részt vegyen. A Honvédelmi Minisztérium film-alosztálya a két hadosztály alakulatai részére demokratikus szellemű filmekkel vándorfilmelőadásokat készít elő. Folyik az ének- és zenekultúra fejlesztése, valamint a sportnevelés is. A nevelőszervek alakulatonként és alkalmanként kultúrelőadásokat rendeznek (ének-, zene-, szavalat-, előadás-, színdarab stb. számokkal).

6. Kiemelkedő előadások:

A 6. ho.-nál 1946. III. 23-án Balatonalmádiban a ho. törzs és a hír. zlj., 24-én Székesfehérváron a 17./III. zlj. és a vonat-alakulatok részére Veres Péter tartott előadást a parasztság helyzetéről és jövőjéről. 1946. III. 26-án, 27-én és 28-án a ho. nev. törzs felkérésére a Vörös Hadsereg egy kultúrsoportja tartott film-bemutatóval egybekötött előadást a 17.—18. gy. e. — 11. tü. e., 6. u. zlj., 6. hír. zlj. és a ho. törzs részére a polgári lakosság bevonásával. 1946. V. 25-én Kállai Gyula államtitkár tartott előadást Balatonalmádiban a gazdasági stabilizációról és a magyar békekérdésről. Március 4-ét, a ho. egyéves fennállásának ünnepét, minden alakulatnál a nevelőszervek rendezték meg. Április 4-ét, az ország felszabadulásának egyéves évfordulóját, a ho. alakulatai a polgári lakossággal együtt ünnepelték meg.

Általában mindkét hadosztálynál a központilag kiadott nevelési tervezet alapján folynak az előadások. Március—április hónapban általában a demokrácia alapfogalmairól, a demokráciák fajairól, a társadalmi fejlődés alaptörvényeiről, valamint a magyar östörténetről tartottak előadásokat a nevelőszervek az adott lehetőségek között, folytatva a nevelésükre bízottak rendszeres politikai iskolázását. A jelzett keretbe természetesen mindig beleilleszkedtek az állandó bel- és külpolitikai tájékoztatások, illetve a bel- és külpolitikai kérdésekkel kapcsolatos aktuális előadások.

7. Összeköttetés a Honvédelmi Minisztérium és a ho.-nevelőszervek között:

Az összeköttetés hármassal: a) írásbeli rendeletekkel, b) időnkénti kiszállással, c) a nevelőszervek berendelésével.

8. A tisztikar és a nevelőtestület viszonya:

A tisztikar tagjai csaknem kivétel nélkül feltétlenül szükségesnek tartják a nevelőtestület munkáját, egyre több megértéssel viseltetnek iránta és támogatják azt, különösen, mivel látják a nevelőszervek egyéves működésének komoly eredményeit. Leglelkesebben támogatja a nevelői munkát a 6. ho.-nál Szűcs ezds., a 11. tü. e. pk.-a, de igen megértő és készségesen segítő magatartást tanúsítanak a ho. vkf.-e s maga a hop. is.

Az 1. ho. nevelőszerveinek jelentése szerint mind a hadosztály pk., mind a ho. vkf.-e, mind pedig az ezred- és osztályparancsnokok minden támogatást megadnak a nevelői munka eredményének fokozására.

9. A nevelőszervek és a parancsnokok viszonya:

Általában kölcsönös megértés és együttműködés észlelhető közöttük. Ez a megértés és együttműködés még eredményesebb lesz, ha a nevelőtestület létesítéséről szóló és jelenleg kiadás előtt álló rendelet és a nevelőszervek szolgálati

kötelmeyt megállapító szervi határozványok kiadásra kerülnek, mivel így a sűrűdési pontok lényegesen csökkennek.

Általában a nevelőszervek tekintélye, súlya a parancsnokok előtt megérdemelten egyre nő.

10. *Harc a reakció ellen:*

A harc két vonalon folyik: a) a nevelőszervek felvilágosító előadásain és személyes meggyőződésén át, továbbá b) az elhárító szolgálattal való szoros együttműködésén keresztül. Eredmény: a hadosztályok fokozatosan mind jobban megtisztulnak a reakciós elemektől.

HL. HM. 1946/eln. 20 911. sz. irat melléklete.

16.

A HONVÉDELMI MINISZTERIUM ÁLTAL KIADOTT NEVELÉSI TERVEZET

1946. június 21.

„Az új honvédség — dolgozó népünk fegyveres ereje!”

1946. VI. 3—15.:

Az új honvédség elődei: I. A parasztforradalmak (Budai Nagy Antal, Dózsa György, Esze Tamás stb.) serege. II. Rákóczi Ferenc kuruc szabadságharcosai. III. Kossuth Lajos honvédei. IV. Az 1918—19-es forradalom hadserege.

1946. VI. 17—22.:

A régi honvédség — népellenes erő volt a) születésénél fogva (tisztai különítmények, fehérterror, feudális-klerikális reakció) b) személyi felépítettségénél fogva (a tisztikar társad. megosztása, a munkásság, nemzetiségek keverése stb.) c) szelleménél fogva (a tisztikar és a legénység távolsága, „tisztai becsület”, katonai-civil ellentét) d) alkalmazásánál fogva (a munkásság ellen, a Szovjetunió ellen, a szabadságszerető népek ellen, népünk igaz érdekei ellen — az uralkodó magyar feudálkapitalista körök védelmében).

1946. VI. 24—29.:

Az új honvédség — a népi demokratikus köztársaság hadserege minden reakciós-fasiszta megmozdulással szemben. A köztársaság védelméről szóló törvény ismertetése. A kormány szanalási terve. Harc a jó pénzért. Akkordmunka, beszolgáltatás, B-lista, a külföldre hurcolt nemzeti vagyon, a valóban demokratikus erők összefogása a szanalás sikere érdekében.

1946. VII. 8—13.:

Az új honvédség a munkásság, parasztság, haladó értelmiség közös céljai megvalósításának fegyveres biztosítéka (földreform, államosítás, emelkedő életszint, gazd. stabilizáció, jó pénz, haladó műveltség).

1946. VII. 15—20.:

Az új honvédség tagjainak érdekei azonosak dolgozó népünk érdekeivel. A jó pénz fontossága.

1946. VII. 22—27.:

Dolgozó népünk közeli sorsa a kormány szanalási tervének sikerétől függ. Akkordmunka, beszolgáltatás.

1946. VII. 29—VIII. 3.:

Az új honvédség — a rendőrséggel együtt — a kormány szanalási terve zavartalan keresztülvitelének fegyveres biztosítéka.

1946. VIII. 5—10.:

Az új honvédség a kormány szanalási tervének sikerét biztosítva — dolgozó népünk emberibb életéért küzd.

1946. VIII. 12—17.:

Az új honvédség a kormány szanalási tervének sikerét biztosítva — a maga jobb szociális helyzetéért is küzd.

1946. VIII. 19—31.:

Hűség dolgozó népünkhöz, a földjéért harcoló parasztsághoz, az országépítő munkássághoz, a haladó értelmiséghez.

1946. XI. 2—7.:

Az új honvédség soha nem fordítható szembe dolgozó népünkkel, amelyhez széttephetetlen vér- és érdekközösség fűzi.

1946. IX. 9—14.:

Mindig dolgozó népünk igaz érdekei mellett, — soha ellenük!

1946. IX. 16—21.:

Az új honvédség — maga a dolgozó magyar nép!

1946. IX. 23—31.:

Az új honvédség — néphadsereg!

HL. HM. 1946/eln. nev. kik. 19 031. sz. irat melléklete.

17.

RÉSZLET¹⁷ A HATÁRŐR PARANCSNOKSÁG
MÁJUS HAVI HELYZETJELENTÉSÉBŐL

1946. július 1.

A) Határügyi alosztály

1. *Adminisztráció és szervezés:* A határőr főparancsnokság nevelő szervezet felállítása és szervezése.

2. *Szociális munka:* Föld és házigénylés, családi és hadigondozási ügyek.

3. *Politikai munka:*

VI. 5-én: Infláció és értékálló pénz. Külpolitikai tájékoztató.

VI. 12-én: Haladás és háború.

VI. 17-én: A világnézeti tanfolyam előadása: A kapitalizmus fejlődése Magyarországon. Ipar, mezőgazdaság, földreform. 1918—19-es forradalom és az 1919-es köztársaság.

VI. 21. Külpolitikai beszámoló.

VI. 21. A 14. hv. zlj. meg szemlélése. Előadások: A jó pénz. Béke. Fasiszta me-
rényletek.

4. *Propaganda és sajtó:* A Határőrparancsnokság faliújságjának 2. száma június hó 28-án, a „Határőr” című 3., 4. és 5—6. dupla száma 16 oldal terjedelemmel számonként 2000—2000 példányban V. 25., és VI. 25-i keltezéssel megjelent. Mutatványszámokat csatolom. A Vörös Hadsereg politikai osztályától könyveket kaptunk, amit arányszámban szétosztottunk az alakulatoknak. A „Szabad Nép” és a „Kis Újság” szerkesztősége megígérte, hogy az összes hv. alakulatokat ingyenesen ellátja újságokkal. Összesen 315 példányszámmal. Sokszorosított előadások szétküldése (Infláció és jó pénz, Magyar szabadságharcosok, Demokrácia és nemzeti kérdés).

5. *Nevelői értekezet*

A 3. nevelői értekezetlet július hó 3-ára és 4-ére hívtam össze. A tárgysorozaton szerepelnek:

1. A második világháború jellege.

¹⁷ A nem közölt rész felsorolja az egyes határ vadász zászlóaljokban végzett nevelői munkát. A jelentést Felkai Dénes százados, a Határőr Parancsnokság nevelő osztályának vezetője írta alá.

2. Egyesült Nemzetek szervezete.
3. A demokrácia helyes értelmezése.
4. Kül- és belpolitikai tájékoztató...

Demokratikus érzés:

A múlt havi jelentés óta alig változott. Mind több érdeklődés nyilvánul meg a pártok célkitűzései és programja iránt. Ennek megismerése után a párttagság lassan fokozódó növekedése várható.

HL. HM. 1946/eln. 20 981.

18.

A HONVÉD NEVELŐSZEMÉLYZET MEGSZERVEZÉSE

1946. szeptember 11.

A Magyar Köztársaság Kormányának 8.060/1946. M. E. sz. rendelete 4. §-ában adott felhatalmazás alapján a honvéd nevelőszemélyzet megszervezésére vonatkozólag az alábbi rendeletet adom ki:

1. A honvédség tiszti, tiszthelyettesi és legénységi állományába tartozó személyeknek demokratikus szellemű átnevelése, illetve nevelése céljából a parancsnokok támogatására már eddig is rendszeresített nevelőszemélyzet a honvédség hivatásos állományába tartozik.

A személyzet feladata: közreműködés

a) a honvédség tagjainak pártpolitikamentes, demokratikus politikai nevelésében;

b) a honvédség tagjainak demokratikus fegyelemre és erkölcsre való nevelésében; feltétlenül el kell kerülni, hogy a parancsnokok intézkedési jogköre csorbítsák;

c) a honvédség tagjainak egyetemes kulturális nevelésében, különös tekintettel a magyar népi műveltség kiépítésére;

d) a honvédség tagjainak szociális és hadigondozási ügyekben való tájékoztatásában és támogatásában.

2. A honvéd nevelőszemélyzet tagjai: a nevelőtisztek.

3. A honvéd nevelőszemélyzet tagjai nevelő szolgálatuk alatt is eredeti fegyvernemükhöz (állománycsoportjukhoz) tartoznak, szakszolgálatuk ellátására vonatkozóan a nevelőszemélyzet szervezeti határozványai irányadók.

(Ennek megfelelően a Szolgálati Szabályzat I. Rész 1. sz. mellékletében a VII. Fejezet c) és e) pontok hatályukat veszítik.)

4. A honvéd nevelőszemélyzet tagjai közé való felvétel kizárólag önként jelentkezés alapján a 9. pontban lefektetett feltételek mellett történhet.

5. A honvéd nevelőszemélyzet tagjai eredeti állománycsoportjuk, illetve fegyvernemük hajtókaszínét viselik. Megkülönböztető jelvény viselését az egyenruházati szabályzat állapítja meg.

6. A honvéd nevelőszemélyzet tagjai eredeti fegyvernemükre (állománycsoportjukra) érvényes előléptetési feltételek és szabályok szerint érik el a katonai rendfokozatukat. Az egyes rendfokozatok eléréséhez szükséges tanfolyamoknak és vizsgáknak az eredeti fegyvernemen, illetve állománycsoporton belüli elvégzésén kívül a nevelőszemélyzet tagjai külön nevelőtiszti és nevelőtörzstiszti vizsgát tartoznak tenni.

7. A honvéd nevelőszemélyzet munkáját a honvédelmi miniszter irányítása és ellenőrzése mellett végzi a részére kiadott szervezeti határozványok alapján.

Végrehajtó szerv:

a) alosztály-parancsnokságoktól s ezzel egyenlő értékű egységektől fölfelé külön, illetőleg (pl. a határőrsőknél, kieg. pságoknál stb.) megbízásszerűen beállított nevelőtiszt, amely beosztást mindaddig, míg elegendő számú megfelelően képzett tiszt áll rendelkezésre, tiszthelyettesek és tisztesek is elláthatják;

b) seregtest- és ezzel egyenlő értékű, valamint ezeknél magasabb parancsnokságoknál a parancsnokkal együttműködő nevelőtiszt irányítása alatt álló nevelőtörzs.

A nevelőtiszteknek, valamint a nevelőtörzseknek az egyes parancsnokságok és egységek szervezetébe az ügy fontosságának megfelelő létszám szerinti beállítása a mindenkori állománytáblázat szerint történik.

8. A honvéd nevelőszemélyzet kiegészítése és kiképzése a honvédség demokratikus átalakulásának ütemében az alábbiak szerint történik:

a) Az új rendszerű hivatásos demokratikus tiszthelyettesképzés (2 év) és tisztképzés (további 2 év, összesen 4 év) sikeres befejezése után legalább igen jó minősítéssel teljesített további 4 évi katonai szolgálat alapján történik a nevelői kiképzésre való jelentkezés. A nevelői kiképzésre önként jelentkezők közül a honvédelmi minisztérium nevelési és kiképzési osztálya javaslata alapján a honvédelmi miniszter által kijelölt tisztek 1 éves nevelőtiszti tanfolyamot végeznek.

E tanfolyamokat legalább igen jó összeredménnyel végzett tisztek, lehetőleg fegyvernemükön, illetve állománycsoportjukon belül, 1 éves nevelői próbaszolgálatot teljesítenek. A próbaszolgálat alatt legalább igen jó minősítést kiérdemelt tisztek a nevelőszemélyzet tagjai közé vétetnek fel.

b) Abban az átmeneti időszakban, mely addig az időpontig tart, míg a nevelői tanfolyamokra az a) pont 1. bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelő tiszteket és tiszthelyetteseket lehet vezényelni, 1 éves nevelőtiszti tanfolyamot végezhetnek azok az önként jelentkező ht. tisztek és tiszthelyettesek, akik legalább 4 évi s azok a tartalékos tisztek és tiszthelyettesek, akik legalább 2 évi katonai szolgálatot teljesítettek, legalább igen jó minősítéssel, a régi honvédségből legkésőbb 1945. március 15-ig kiváltak s megfelelő demokratikus politikai és kulturális képzettséggel rendelkeznek. E tanfolyamoknak legalább igen jó összeredménnyel történt elvégzése után a próbaszolgálat és a nevelőszemélyzetbe való átvétel az a) pont 3. bekezdése szerint történik.

c) A jelenlegi honvédségben nevelői beosztásban levő és a régi honvédségből legalább 1945. március 15-éig kivált ht. tisztek, tiszthelyettesek és tisztesek 4 évi, a tartalékos tisztek, tiszthelyettesek és tisztesek 2 évi, legalább igen jó minősítéssel teljesített katonai szolgálat, ezenkívül 6 hónapos kiváló nevelői szolgálat alapján jelentkezhetnek 6 hónapos nevelőtiszti kiképzésre.

E tanfolyamoknak legalább igen jó összeredménnyel történő elvégzése után az ezen pont 1. bekezdésében felsorolt személyek a nevelőszemélyzet tagjai közé vétetnek fel.

d) A b) és c) pontokban felsorolt személyek tanfolyamra bocsátását és a nevelőszemélyzet tagjai közé való felvételét az 1946. évi május hó 19-én kelt s a 113. számú Magyar Közlönyben kihirdetett 5.000/1946. M. E. sz. rendelet szerinti beoszthatóság, valamint az a), b) és c) pontokban ismertetett feltételek alapján a politikai államtitkárból, a honvédség felügyelőjéből, a nevelési és kiképzési osztályvezetőből, a személyügyi osztályvezetőből és egy, a honvédelmi miniszter által kijelölt tagból alakított bizottság javaslatának meghallgatása után a honvédelmi miniszter rendeli el.

Honvédségi Közlöny 1946. 30. sz., HM 1946/eln. nev. kik. 17 883. sz. körrendelet.

**A HONVÉD NEVELŐSZEMÉLYZET
SZERVI HATÁROZVÁNYA¹⁸**

1946. szeptember 11.

1. §.

Az intézmény neve.

Az intézmény neve: „Honvéd nevelőszemélyzet”.

2. §.

A személyzet feladata.

A személyzet feladata négyirányú: közreműködés

a) a honvédség tagjainak pártpolitikamentes, demokratikus politikai nevelésében (a demokrácia kérdéseinek általános elvi ismertetése, valamint a honvédség tagjainak bel- és külpolitikánk, továbbá a világpolitika eseményeiről, demokratikus átalakulásunk fejlődéséről, a gazdasági és szellemi újjáépítés kérdéseiről való rendszeres, tárgyilagos tájékoztatása);

b) a honvédség tagjainak demokratikus fegyelemre és erkölcsre való nevelésében (az öntudatos fegyelem, a minden korrupciótól mentes erkölcs kialakítása nevelői ráhatással, egyes fegyelmi és erkölcsi vétségek nevelő célzatú megbeszélése); feltétlenül el kell kerülni, hogy a parancsnokok intézkedési jogköre csorbítassék;

c) a honvédség tagjainak egyetemes kulturális nevelésében, különös tekintettel a magyar népi műveltség (népi irodalom, ének, zene művészetek, táncok stb.) kiépítésére;

d) a honvédség tagjainak szociális, hadigondozási ügyekben való tájékoztatásában és támogatásában.

3. §.

A személyzet szervei

A személyzetnek a honvédelmi miniszter irányításával és ellenőrzésével működő s a mindenkori állománytáblázat szerint az ügy fontosságának megfelelő létszámmal rendszeresített szervei:

a) az alosztálytól, illetve a vele egyenlő értékű alakulattól fölfelé külön beállított, illetőleg (pl. a határőrsőknél, kieg. pságoknál stb.) megbízott nevelőtisztek, akiknek kiképzése, beosztása, illetve a nevelőszemélyzet tagjai közé való felvétele a nevelőszemélyzet megszervezése és működése tárgyában kiadott kormány- és honvédelmi miniszteri rendeletek szerint történik;

b) a seregtest-parancsnokságoknál, valamint a velük egyenlő értékű, illetve magasabb parancsnokságoknál az illető parancsnokkal együttműködő nevelőtiszt irányítása alatt álló nevelőtörzsek.

4. §.

A személyzet működési területe

A személyzet működése kiterjed a honvédség összes meglévő és esetlegesen később felállításra kerülő alakulataira, intézeteire és szerveire, valamint minden

¹⁸ A nevelőtiszti intézmény szervezetéről, feladatáról korábban a következő rendeletek jelentek meg:

1945. január 16. HL HM 1945/eln. 20 030,

1946. február 21. Honvédségi Közlöny. 1946. 6. sz., és

1946. július 15. Honvédségi Közlöny 1946. 19. sz.

a honvédség demokratikus nevelése érdekében szervezett és szervezendő tanfolyamra és iskolára (szabadegyetemek, demokratikus átképző tanfolyamok stb.).

5. §.

A személyzet munkája

A személyzet munkáját, a 2. §-ban foglaltak szerint, egyfelől a napi foglalkozás keretében erre a célra az ügy fontosságának megfelelően biztosított időben a honvédelmi minisztérium nevelési és kiképzési osztálya által időről időre elkészített és a honvédelmi miniszter által jóváhagyott tervezet alapján a demokratikus politikai és kulturális nevelés anyagával (közgazdaságtan, gazdasági földrajz, társadalomtudomány, magyar- és világtörténelem, politika, magyar- és világirodalom, magyar és egyetemes művészeti élet stb.) kapcsolatos előadások, megbeszélések, kül- és belpolitikai tájékoztatások, vitaórák stb. tartásával végzi (nevelő-órák), másfelől a honvédség tagjaival való személyes kapcsolat útján és ezen át az egyéni nevelés, meggyőzés, irányítás minden lehetőségének megragadásával, feltétlenül kerülve azonban más demokratikus pártbeliek politikai meggyőződésének becsméréstét, vagy pártagitáció kifejtését.

A személyzet a honvédségen belül az anyagi helyzetnek megfelelően újságokat, faliújságokat szerkeszthet. A honvédelmi minisztérium illetékes szerveinek anyagot szolgáltat a közvéleménynek a honvédségi nevelés kérdéseiben való tájékoztatásához. Ugyanezt a feladatot, általában a polgári lakosság felé a honvédség megkedveltetését célzó híryanag-szolgáltatást — a polgári lapokon át —, a Szolgálati Szabályzat és a mindenkorai sajtótörvény rendelkezései szerint közvetlenül is végzi, kivéve a honvédség szervezési és alkalmazási kérdéseivel kapcsolatos tájékoztatást, amely utóbbiakra vonatkozólag a nevelőszerveknek az előjáró seregtest-nevelőtiszt és azon keresztül a seregtest-parancsnok előzetes hozzájárulását kell kérniök. Tilos a sajtóban a fegyelmet sértő és az előjárókat támadó cikkek közzététele.

Megszervezi a személyzet a napi sajtó olvastatását, demokratikus szellemű tudományos és szépirodalmi könyvekből összeállított könyvtárakat (vándorkönyvtárakat) állít fel, az új honvédség céljait (a demokrácia, a magyar köztársaság védelme és biztosítása a reakcióval szemben, demokratikus szellemű önnvelés, az újjáépítésbe való bekapcsolódás) és új szellemét tudatosító jelmondatos, rajzos plakátokat tervez és készít, honvédségi, illetve a polgári lakosság bevonásával tartott ünnepélyeket, hangversenyeket, előadásokat, antifasiszta rajzkiállításokat és faliújságkiállításokat, valamint filmelőadásokat stb. rendez, énekkarokat, tánc- és színjátszó-csoportokat szervez, művészeti szempontból befolyásolja a zenekarokat, katonaoththonokat (olvasószobákat) létesít és szerel fel, bekapcsolódik a honvédség sportnevelésébe.

Megfigyeli a személyzet a honvédség hangulatát s ezt, valamint az esetleges szociális természetű panaszokat szolgálati úton jelenti. A honvédség tagjainak szociális, hadigondozási ügyekben tájékoztatással és támogatással szolgál. Az esetleges fasiszta-reakciós jelenségek leleplezésében segédkezik az elhárító szolgálatnak. A demokratikus meggyőződés kialakítására közreműködik a szabadegyetemek, demokratikus átképző tanfolyamok, iskolák stb. szervezésében, a kulturális továbbképzés, valamint a polgári életben való elhelyezkedési lehetőség biztosítására iskolai továbbképző, valamint mezőgazdasági, ipari stb. szaktanfolyamok (esti szaktanfolyamok) rendezésében.

A bajtársi élet zavartalanosságának biztosítására rendszeresíti és vezeti a bajtársi békéltető eljárásokat.

Általában minden hasznosítható eszközt megragad a személyzet a honvédség demokratikus szellemének kialakítására, műveltségének fokozására, öntudatos fegyelmének és tiszta erkölcsének kiépítésére s mindezen át feltétlenül demokratikus megbízhatóságának megteremtésére.

6. §.

A nevelőszervek szolgálati kötelmei

A nevelőszervek szolgálati alárendeltsége kettős: általános katonai vonatkozásban közvetlenül a parancsnokoknak, nevelésügyi vonatkozásban, tehát szak szempontból, az előljáró nevelő szerveknek.

Nevelőszerv utasítást, parancsot alárendelő szervnek adhat.

A nevelőszervekkel szemben a fenytő hatalmat a vétkes nevelőszerv parancsnokának előljáró parancsnoka az előljáró szerv meghallgatása után gyakorolhatja. Hasonlóképpen a nevelőszerv parancsnokának előljáró parancsnoka illetékes dönteni az előljáró nevelőszerv meghallgatása után az olyan esetekben is, amikor az illető nevelőszerv nevelői működésével szemben akár a nevelőszerv parancsnoka, akár az előljáró nevelőszerv részéről kifogás merül fel.

A nevelőszervek minden beosztási helyen a parancsnok közvetlen előadói. A seregtest-nevelőtisztek osztályvezetői minőségben működnek s így a seregtetek vezérkari főnökeinek is alá vannak rendelve — a parancsnoknak való közvetlen jelentés lehetőségének fenntartásával.

A nevelőszerveknek, munkájuk fontos, szétágazó jellegénél fogva — lehetőség szerint —, külön munkahelyet kell biztosítani, továbbá minden lehetséges támogatást (közlekedési eszközök) meg kell adni.

A nevelőszervek, hogy nagy arányú elfoglaltságot jelentő feladatukat minél eredményesebben elláthassák, meghatározott munkájukon kívül eső feladatokra csak kényszerítő szolgálati érdekből, kivételesen oszthatók be.

Meg nem felelő magatartás esetén állománycsoportjukba visszahelyezésüket a nevelési és kiképzési osztály véleményének meghallgatásával a honvédelmi miniszter rendeli el.

Minősítésüket a parancsnok és az előljáró nevelőszerv közösen szerkeszti meg, esetleges különvéleményük feltüntetésével.

A nevelőszervek minden beosztási helyen a parancsnokok igen fontos munkatársai lévén, velük a legszorosabban együttműködnek a demokratikus szellemű vasfegyelem, az erkölcsi tisztaság, a feltétlen megbízhatóságon alapuló harcképesség megteremtésében.

A nevelőszervek a honvédség újságjainak, faliújságjainak személyükben felelős szerkesztői, a mindenkori sajtótörvény értelemszerű alkalmazásával. Az újságokat, faliújságokat cenzúrára senkinek sem kötelesek bemutatni, de az újságok minden soráért felelősek. Szerkesztői tevékenységükkel kapcsolatos esetleges eljárás esetén a 6. § 3. bekezdésében foglaltak az irányadók.

A nevelőszerveknek szoros kapcsolatot kell teremteniök az elhárító szolgálattal. A tapasztalt antidemokratikus jelenségeket a „D”-tisztekkel haladéktalanul közlik, de ők maguk a nyomozást nem végezhetik.

A nevelőszerveknek általában minden vonatkozásban következetesen együtt kell működniök a vezetéssel, hogy így a személyzet munkájának célja, a feltétlenül megbízható, demokratikus öntudattal és műveltséggel rendelkező, öntudatosan fegyelmezett, erkölcsileg tiszta, a reakció ellen mindenkor harc képes új honvédség megteremtése minél hamarabb elérhető és ez az eredmény állandóan biztosítható legyen.

7. §.

Anyagi ellátás

A testület munkájának anyagi ellátása a nev. kik. oszt. részére biztosított hitelkeret terhére való elszámolással, központilag történik, kivéve a kisebb jelentőségű kézi bevásárlásokat, amelyeket a nevelőszervek előzetes központi hitel igénylés alapján közvetlenül az illetékes alakulatok, intézetek, szervek gazdasági hivatalai útján történő kiegyenlítéssel végeznek, amely kiegyenlítés ugyancsak a nevelési és kiképzési osztály hitelkereté terhére történik.

Honvédségi Közlöny 1946. 30. sz., HM 1946/eln. nev. kik. 13 831. sz. körrendelet

RÉSZLETEK PÁLFFY GYÖRGY ÉS ELEK TIBOR BESZÉDÉBŐL,
AMELY AZ 1. HONVÉD GYALOGHADOSZTÁLY
KOMMUNISTA AKTÍVÁJÁN HANGZOTT EL

1946. szeptember 17.

Pálffy György vörgy. emelkedett szólásra.¹⁹ Elvtársak! Külön öröm számomra, hogy az 1. ho. kommunista aktíváján számolhatok be az általános helyzetről. Annak az 1. ho.-nak, mely a demokratikus honvédség egyik legjelentősebb egysége. Ez a pártszervezet katonai pártszervezeteink között élvonalban áll...

Nekünk kommunistáknak kell megszabnunk azt az irányt, amelyen a demokratikus honvédség haladni fog. A munkából tehát nekünk kell legjobban kivennünk részünket. Ehhez azonban minden kommunistának világosan látnia kell a célt. Néphadsereget akarunk, mely nem az uralkodó osztály fegyvere többé. Olyan hadsereget akarunk, mely a dolgozó nép érdekeinek védelmében tartja kezében fegyverét. A néphadsereg fő kritériuma, hogy a tiszti és tiszthelyettesi kar azonosuljon a dolgozó nép széles rétegeivel. Ezért szükséges, hogy a tisztikar minél nagyobb része népi származású legyen. A nép fiaival kell tehát feltöltenünk a tisztikart. El kell érniünk azt, hogy az így felfrissített tisztikar, melyben helyet foglalnak a régi tisztikarnak demokratikus és átnevelt elemei, szoros kapcsolatban álljon a legénység széles tömegeivel. Ha ilyen tiszti- és tiszthelyettesi karral látjuk el a hadsereget, akkor annak népi jellegét már megeremtettük korról felváltani. De meg kell teremtenünk az új típusú néphadseregben egy újfajta fegyelmet is. A régi hadseregben a fegyelem alapja a tisztikar és a legénység közötti áthághatatlan szakadék volt. Mi ennek a fegyelemnek a helyébe minden egyes katona öntudatán alapuló, öntudatos fegyelmet akarunk...

A reakció Magyarországon ma már nem csupán a háttérben lappang, hanem nyíltan szerepel a politikai porondon... Megpróbál egy új sovinszta hullámot felkelteni a magyar nép széles rétegeiben. Ez a hullám elszigetelné hazánkat a szomszédos népektől, és az angolszász politika játékszerévé tenné hazánkat. Ez a sovinszta hullám akarja most a békefeltételek kihasználásával a széles tömegeket elidegeníteni pártunktól. A reakció tehát, mely ilyen kitűnő eszközhöz jutott, a békekötés után akarja megindítani rohamát a demokrácia ellen... A Kisgazda Párt jobbra tojódása az utóbbi hetekben erősödött. Nem a nyíltan reakciós jobbszárnyát zárta ki kebeléből, hanem amúgy is gyenge balszárnyát. Így a semleges tömegek is a jobbszárny befolyása alatt állnak. Erősödött a bank- és ipartőke befolyása is. A Szociáldemokrata Párt és Nemzeti Parasztpárt jobbszárnya is erősödött, és a Kisgazda Párttal akarnak szövetségre lépni. A Kisgazda Párt nyíltan együtt megy a koalíción kívüli, nyíltan ellenzéki Sulyok Párttal is. A reakció ezzel kapcsolatban úgy akarja elszigetelni a MKP-t, hogy annak semmi befolyása ne legyen. Persze, elvtársak, én eddig csak a reakció szándékáról beszéltem. A helyzet olyan, hogy pesszimizmusra semmi ok sincs. Pártunk befolyása állandóan növekvőben van. Pártunk politikája alkalmas arra, hogy a dolgozó parasztságnak nagy tömegeit mellénk állítsa. Nekünk nem kell attól félnünk, hogy a reakciónak sikerül a parasztságot maga mellé állítania. Az ipari munkásság irántuk való hűsége nem csökkent. A két munkáspárt viszonya, eltekintve egyes nehézségektől, változatlanul jó. A szociáldemokraták, ha hűzódözva is olykor, ha kicsit visszatartva is, de jönnek velünk...

A békekötés előtt azonban kerültük az összetűzést, nem akartuk, hogy a Kisgazda Párt kiváljon a koalícióból, és így egyedül viseljük a felelősséget a békéért, inkább vállaltuk a kompromisszumos megoldásokat, inkább engedtünk sokszor. Kerültük a döntő összecsapást, mert annak időpontját ők akarták megszabni. Az elvtársak katonák, és tudják, hogy amelyik fél a csata időpontját kijelöli a másik számára az már fél győzelmet is aratott. Mi ebbe nem men-

¹⁹ Az értekezletet Varhazy Oszkár ezredes nyitotta meg, majd Szalvay Mihály alezredes bevezető szavai után hangzott el Pálffy György vezérőrnagy beszéde.

tünk bele, de most már nem fogjuk kerülni a nyílt összecsapást. Kényszerítjük a Kisgazda Pártot, hogy valljon nyíltan színt. Kényszeríteni fogjuk, hogy válaszson: vagy kimegy a kolícióból, vagy nem hátráltat bennünket többé. Lehet, hogy ez a döntő harc nemcsak parlamenti és politikai síkon fog lefolyni. Lehet, hogy a reakció, épp ezért, mert tudja, hogy utolsó ütközetről van szó, meg fogja próbálni, hogy a harcot a polgárháború síkjára átvigye, hogy az országban zűrzavart csináljon. A reakció külföldi befolyást is próbál majd érvényesíteni. Mi tudjuk, hogy a polgárháború nem érdeke az országnak. Mi nem akarjuk, de ha a reakció akarja, állunk elébe. És nem tűrjük, hogy külföldi, kiprovokált beavatkozással a reakció eltérítsen bennünket céljainktól. A hadseregtől függ, hogy melyik oldalon áll és ott lesz a győzelem. Ha a hadsereg a balszárny mellett sorakozik fel, akkor a polgárháború oly reménytelen a reakció számára, hogy ki sem tud törni. Ezért van történelmi szerepe és jelentősége a hadseregnek. Az előbb vázolt általános feladatok mellé jön még az a feladat, hogy a demokratikus hadsereg állandóan résen legyen, és a magyar demokrácia balszárnya biztosan számíthasson rá. Ezen a téren is ránk, kommunistákra vár a vezető szerep. Mi nem párhadsereget akarunk. Azt akarjuk, hogy minél nagyobb számban legyenek ebben a hadseregben kommunisták, jó demokraták, de nem akarjuk, hogy minden egyes katona kommunista legyen. De hogy a hadsereg hova áll, az azon múlik, hány kommunista van benne. Agitációs munkát kell folytatnunk hadseregen belül. Élni kell azzal a jogunkkal, hogy pártunknak híveket szerezzünk! Állandóan növelnünk kell azt az aktívát, mely vezető szerepre alkalmas. Gondoskodnunk kell tehát rendszeres szemínáriumi oktatással minden egyes párttag ideológiai neveléséről, jó kádern munkával ki kell emelnünk a legjobb embereket, és azok színvonalának állandó emelését is biztosítanunk kell. Csak ilyen állandó és tervszerű munkával érhetünk el eredményt. De mindez nem elég. Minden egyes kommunistának, mint katonának is ki kell emelkednie bajtársai sorából. Legyen mindegyik kiváló a maga beosztási helyén, a maga területén. Minden egyes új párttagnak meg kell magyaráznunk, mit kívánunk tőle mint párttagtól, és mint katonától.

Nem elég, ha valaki kiváló párttag, ha ugyanakkor nem kiváló katona és nem mutat minden téren példát. Csak ebben az esetben lesz meg a hadseregben a párttagságnak az a súlya, mellyel a számbeli többséget pótolni tudja, és csak így tudjuk a számbeli, de nem minőségbeli többséget, a pártonkívülieket, vagy más párttagokat irányítani és magunk mögé állítani.

Befejezésül elvtársak szeretnék arra rámutatni, hogy a most következő nehéz és harcok periódusban minden kommunistának állandóan szeme előtt legyen az a tudat, hogy szerte a világon a kommunisták nagy erőt képviselnek. Mindig gondoljanak arra, hogy tagjai a Magyar Kommunista Pártnak, annak, mely a felszabadulás óta az újjáépítés élére állt, mely vezetője a magyar népnek, tagjai egy olyan pártnak, mely egyre növekvő tekintélynek örvend. Ez az önbizalom adjon az elvtársaknak erőt a most következő nehéz munkához, melyhez ez alkalommal is sok szerencsét kívánok!

A napirend következő pontja dr. Elek Tibor szds. elvtárs szervezeti beszámolója volt:

Az 1. hó.. MKP. szervezetének másfél éves történetében 4 periódust tüntethetünk fel. Az első az 1945. áprilisától 1945. október 1-ig tartó. Az egyes alakulatok kommunistái önállóan, minden központi irányítás nélkül végezték a pártmunkát. Igazi pártélet csak az 1./III. zlj-ban, majd az egész 1. gy. e.-ben folyt. Ott meg lehetett találni a tagtoborzás, nyilvántartás és oktatás háromirányú tevékenységét. Szept. 1-én 91 párttag volt az 1./III. zlj-ban. Ezt a periódust az 1945. szept. 16-i taggyűlés teszi emlékeztetéssé, melyen Variházy ezds. elvtárs belépett a pártba. Ez a belépés akkor nem történt simán. Kétórás vita eredménye volt. Mindannyian éreztük a felülről jövő gátló intézkedéseket, és még nem tudtuk elválasztani egymástól a vezetőket, még nem tudtuk, hogy ezek az intézkedések honnan is jönnek. Most már tudjuk, hogy Szalay vörge akadályozta a pártmunkát. Ezen a gyűlésen Variházy elvtárs belépett a pártba, és emlékeztetünkbe vésődtek akkori szavai: „Ha nem lehetek elvtársatok, akkor nem lehetek jó ezredparancsnokotok sem.” Ez igaz.

Innen kezdődik a második periódus, mely 1945. decemberéig tart. Megalakult a ho. pártbizottsága. De akkor még gyengén sikerült központi irányítást adni. Részben ennek is Szalay vörgy. volt az oka. Nem tartotta helyesnek a honvédségen belül a pártszervezkedést, akadályozta a pártbizottság munkáját, egy magánbeszélgetés során kijelentette, hogy el fogja sorvasztani a pártbizottságot. Az okt. 9-i ülésen kijelenti, hogy nem tartja helyesnek a szervezkedést, nem akadályozza, de nem is támogatja, ezt az ígéretét csak félig tartotta meg, ugyanis nem támogatta ugyan, de akadályozta. Minősítéskor elvtársainknak adta a legrosszabb minősítéseket. Fülöp ezds. vezérkari főnökkel együtt támasza lett a reakciónak. Mikor a Fülöp-ügy a sajtóban kirobbant, fenyítésekkel próbálta a pártmunkát megakadályozni. Tavaly decemberben volt az a pártaktívá ülés, mely új periódust hozott, a 3. periódust, mely aztán egészen Szalay távozásáig, 1946. febr. 1-ig tartott. Ezen a gyűlésen részt vett Pálffy vörgy. elvtárs, Révész és Farkas elvtárs is. Szalay kényszerült részt venni a pártbizottságban, de erőszódni vélte helyzetét, intrikált a törzstiszt elvtársak ellen, módszerein keveset változtatott....

Szalay és Fülöp távozásával kezdődik a 4. periódus, mely a mai napig tartott. Akkor indult meg a komoly szervező munka. Variházy és Király elvtársak teljes támogatásával megtisztítottuk a pártot, és elhárítottunk minden akadályt a komoly pártmunka útjából...

Áprilisban 320, májusban 366 párttagunk volt, kb. a létszám 13⁰/₀-a.

Attól kezdve állandóan szaporodott a viszonylagos létszám... A jelenlegi helyzet: a ho. tisztikarának egyharmada párttag. A szoc. dem. párhoz 33⁰/₀ tartozik, a parasztpárthoz 8⁰/₀, tehát a tisztikar háromnegyedrésze a baloldali blokkhoz tartozik. A többi pártonkívüli. A thts-i karnak 31⁰/₀-a MKP-tag, 42⁰/₀-a szoc. dem. Ez bizonyos mértékig meglepő, azonban aki ismeri a magyar thts-i kar konzervatív magatartását, az nem lepődhet meg. Azt a pártot választják, mely haladó volta mellett is a legveszélytelenebbnek látszik. 57⁰/₀-a pártonkívüli, 25⁰/₀-a kommunista, 13⁰/₀-a szociáldemokrata a legénységnek. Ebben a számításban most nincs benne a jelenleg nem hozzánk tartozó utász zlj, mely számarányunkat javítaná. A híradó zlj-nál még mindig csak 4 párttagunk van. Hiányzik az egyéni foglalkozás. Sok elvtárs azon a címen vonja ki magát a pártmunka alól, hogy hivatali munkája miatt nem képes pártmunkát végezni. De látjuk Pálffy vörgy. is talál időt bokros teendői közepe, tehát felkérem az elvtársakat, gondoljanak az ő példájára. A pártfegyelem sem megfelelő. A jelentések nem futnak be pontosan, és nem felelnek a kívánt kérdésekre. Mindezek, és még egy-két hiba (egyéni problémák előtérbe helyezése) okozták azt, hogy bár a létszám a májusi 13⁰/₀-ról 28⁰/₀-ra emelkedett, mégsem haladtunk úgy ahogy kellett volna...

HL. Elek Tibor gyűjteménye.

21.

PÁLYÁZATI FELÍVÁS NEVELŐTISZTI TANFOLYAMRA (RÉSZLET)

1946. szeptember 18.

A Honvédelmi Minisztérium hivatalosan közli:

F. é. november elsején 1 éves hivatásos nevelőtiszti tanfolyam kerül felállításra.²⁰

Jelentkezhetnek a jelenleg tényleges szolgálatot teljesítő (nem nevelői beosztásban levő) hivatásos vagy tartalékos állományúak közül azok a 18. életévüket

20 Korábban rövidebb időtartammal az alakulatok saját állományuk részére önállóan szerveztek nevelőtiszti tanfolyamokat. A közölt dokumentum az első hadseregméretekben szervezett nevelőtiszti tanfolyamra vonatkozik.

betöltött, de 30. életévüket még be nem töltött magyar ifjak, akik legalább 2 éves katonai szolgálattal, alapos általános műveltséggel, megfelelő pedagógiai készséggel rendelkeznek. (A nevelői beosztásban levők tanfolyamra való behívása külön rendelettel történik.) A pályázók felvételi vizsgát kötelesek tenni.

Akik a felvételi vizsgán megfelelnek és a tanfolyamokat sikeresen elvégzik, alhadnagyokként a hivatásos tiszti állományba kerülnek és egyéni rátermettségük, valamint munkájuk alapján további kiképzéssel a tiszti állás bármelyik rendfokozatát elnyerhetik. Tartalékos tisztek összszolgálatuknak megfelelő tiszti rendfokozatba nyernek kinevezést.

A felvételnél elsősorban tekintetbe jönnek a paraszti és munkás családból származók.

Előnyben részesülnek továbbá:

- a) akik, vagy akiknek szülei a fasiszmus ellen harcoltak (partizánok);
- b) akik, vagy akiknek szülei az ellenállási mozgalomban részt vettek;
- c) akik a fasiszmus elleni harcra önként jelentkeztek, mint ilyenek kiképzést is nyertek, de önhibájukon kívül bevetésre nem kerültek;
- d) akik, illetve akiknek szülei az elmúlt rendszer alatt, baloldali magatartásuk miatt, súlyos hátrányt szenvedtek (politikai foglyok);
- e) akiknek legalább négy középiskolájuk, vagy ennél magasabb iskolai végzettségük van.

Fenti pontok hitelességét okmányokkal kell igazolni.

Nem pályázhatnak:

- a) akik ellen háborús, vagy néPELLenes cselekedet miatt eljárás van folyamatban, vagy elítéltettek;
- b) akik az ország területét nyugat felé elhagyták;
- c) akik igazolásánál bármiféle megjegyzés volt (pl. feddés stb.);
- d) akik ellen gazdasági visszaélések miatt eljárás van folyamatban, vagy elítéltettek.

A felvételi vizsga anyaga:...